

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *A pesti jiddisek*

Forrás: *Magyarország*

Bp.

(Hely)

1929. XI. 22.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Ol)

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Idő

"1929"

Személy

A pesti jiddisek

A közönségnek sok bolondgombát lehet beadni. A pesti sajtó legmérgeesebb nadragulyagyökereit is sokszor úgy kósztolgatja, mintha orvosság, vagy akár életelixír volna bennük. De az mégis sok egy kicsit a publikum becsapásából, vagy félrevezetéséből, amivel most próbálják igazolni a vilnai jiddis-színészek vendégszínházát egy viharvert magyar színházban. A belügyminiszter eleinte hallani se akart a vilnai kulturfőlény bevonulásának engedélyezéséről. Egy darabig állhatatosan védte azt az álláspontot, hogy nem szabad ideereszteni ezeket a jiddis vándorszínészeket, akik a faji szolidaritás nevében kopogtatnak s meg akarják sarcolni a budapesti közönséget, különösen pedig nem azon a jogcímen, hogy a jiddisek portyázásai fogják orvosolni ennek az ugynevezett magyar színháznak válságát. Amikor a magán-színházak mindegyike sulvosan szenved a gazdasági válságtól, leginkább pedig a vezetés tudatlanságától és művésziatlanságától, amikor bukott bankigazgatók és letört tőzsdejátékosok, mint színházbérlő-direktorok akarják szarnálni magukat, s amikor a magyar színészek százai ácsorognak állás és szerep nélkül: ime, itt van a csodálatos mentőöv, amelynek segítségével majd valahogy talpraverődhetnek a fuldokló színművészet. Jönnek a jiddisek, a noch nicht dagewesen művészek s megmutatják ennek a közönségnek és

ezeknek a magyar színészeknek, miként kell úgy játszani, hogy az emberek el is járjanak a színházba, s meg fogják mutatni, hogyan lehet eret vágni a budapesti közönségen úgy, hogy a bevételek főlönségéből a sorvadós magyar színház is eltengedődhessék egy darabig, s az igazgatónak is maradjon valami a következő darab bukásának előkészítéséig.

Igazán Kolombus tojása az egész. Ha nincs közönségük a pesti íróknak és a magyar színészeknek, a vilnaiak majd hoznak magukkal olyan ősi és mégis olyan szublimált, olyan törzsi és mégis mélyen emberi és művészi vacakot, hogy kicsordul a gvönyörűségtől a nyála az egész pesti jiddis-fertálynak, a legsötétebb Rombach-utcától a lipótvárosi universumig. Ez az okoskodás ugyanis nincs minden hamisság nélkül, egy kicsit talán homályos elmére is vall, de viszont van rendszer benne. Lehet ugyanis, hogy a telivér pesti színházi közönség megunta Hegedűs Gyula, vagy Ödvr Árpád színjátzását. Lehet, hogy észébe se jutna színházba menni, amikor azt se tudja, miképpen védekezék a pénztelenség, a gazdasági krízis s az adóvexaturák rémségei ellen. Az is lehet, hogy torkig van már a saját színházi íróinak egy kaptafára húzott tudományával és tehetetlenségükben megtohosodott színházi rutinjával, hogy halálosan megunta már Molnár Ferencet és Bus Fekete Lászlót s azt az egész exportörccéget, amely évtizedeken keresztül ontotta sivar ügyeskedéseinek bőségszarujából a mesteremberi holmi-

kat és a drámagyártási termékeket Budapesten és a külföldön egyaránt. De azért az sincs kizárva, hogyha jönnek és játszanak a jiddisek, akkor megtelnek a nézőterek azzal a közönséggel, amely tőlük nem sajnálja nehezen megszerzett és megspórolt pengőit, hogy amúgy egész frissességében, nyersességében, vérségi tisztaságában és őszinteségében meg fogja tapsolni azokat, akik mindenféle ál-európai máz és mindenféle francia-német-magyar zománc nélkül azt adják és azt játsszák neki, amiben ez a közönség legigazibb és legősibb önmagát látja.

A jiddisek közönsége már ugyanis itt van Pesten, a gettó kietlen és büzös sikátoráiban, komoran, titokzatosan, idegenen és érintetlenül. Ennek — ugylátszik — már sok a Molnár Ferenc és a Bus-Fekete europeársága és magyarsága. Ennek a közönségnek nem kellek már a frakkba bujtatott és degenerált rokonfigurák, még kevésbé azok a magyar művészek, akiket, szegényeket, arra ítelt szánandó végzetük, hogy ilyen közönségnek kellett elkomédiáznok ilyen írók színpadi remeklését. A jiddis ugyanis különös, ősi hangzatokkal jön. csodálatos taglejtésekkel, egy más emberi és kulturfajta idegéletének furcsa és barbár gesztusaival és mozdulataival, amelyekben azonban ez a pesti közönség, az őszön elfojthatatlanságával és elhomályvosíthatatlanságával ráismer a maga régi, a maga igazi és természetesebb énjére. A jiddis-színészeknek lesz pénz, ha mindjárt a föld alól kell is előteremteni. Itt mecénásnak kell lenni.

őtezeresztendő vérségi szolidaritása kéri, a szétszóródásban is diadalmas faji összetartásnak iratlan parancsa, amit nem némíthat el a gazdasági válság és amit nem téphetnek szét az országhatárok.

A magyar színész és a magyar író számára nincs pénz, vagy meghalhat az árokparton, vagy főbelöheti magát kávéházi kapuciner mellett, mert számára nincs taps, és nincs közönség. De jön a jiddis az ősi titkok mélyéből, eret vág a pesti zsebeken s annyi pénzt keres, hogy morzsáiból esetleg egy darabig eltengedődhessen a magyar színész, sőt a csőd szélén álló igazgató is. A belügyminiszter egyideig kötötte az ebet a karóhoz, hogy így, meg úgy, nem engedi be a vilnai kulturzsebrákokat. Azután mégis megengedte, előbb egy napra, azután tiznapra szabad dulást engedett nekik a pesti színházi őszeren. Nem tudjuk, micsoda befolyások lágyították meg Scitovszky szívét és elméjét, akiknek ébersége mindig egy héttel sántikál utána az eseményeknek, vagy a veszedelmeknek. Amikor végre-valahára az ujságokból ráeszmélt, hogy egy magyar belügyminiszternek mégse lehet szó nélkül elmenni az olyan ocsmány színházi merényletek mellett, — oh, kulturfőlény! —, mint a Piroska és a farkasok című magyar nyelven megírt jiddis arcátlanság, akkor a másik ajtón beereszti a másik jiddist, mint a válságban vergődő színházi ipar megváltóját. Beereszti, mert sikerült elhíttetni vele azt az otrombaságot, hogy a jiddis lesz a kvártélycsinálója a magyar színházi

3. művészetnek és hogy a jiddis valójában azért jött Budapestre, mert istápolni és felsegélyezni akarja a magyar színezetet, illetőleg a színházigazgatói dilet-tantizmus nyomoruságos eltévelyedéseit. Ezt a belügyminiszteri engedélyt igazán meg kellene fellebbezni a magyar társadalom jóízléséhez!

Hogy a magyar színezet bizonyos tekintetben megint eljutott a Kelemen Lászlóék hőskorszakába, azt mindnyájan tudjuk és érezzük. De hogy főlemel kedjük a régi hagyományainak és virágzásainak magaslatára, a megbecsül-tetésnek és az anyagi szolidaritásnak színvonalára, ahhoz minden kell, csak az nem, amivel a budapesti színházi iparosok kísérleteznek. Ahhoz nem az kell, hogy a magyar színezetre eresszék a vilnai atyafiak művészetét, nem az kell, hogy pénz nélkül és szélhámossággal gründoljanak színházakat, nem az

08
kell, hogy beteg módon bedőljenek a starkultusz őrjöngéseinek, hanem az, hogy hozzáértéssel és rátermettséggel, több igénytelenséggel, több művészettel és magyarsággal próbálják visszahódítani a közönséget. Ezen az igazságon az se változtat, ha holnap belügyminiszteri engedéllyel idejönnek, mondjuk, a szovjetszínészek, igazi hamisítatlan kommunista művészettel, és igazi bolse-viki terrorral. Ha nem lekraholt sze-

rencsejátékosok és kéteshirű bankházak firmái játszanának színházadit Budapestén és nem spekulálnának kizárólag a közönség romlottságára, rossz ízlésére és butaságára, akkor — lehetséges — talán kevesebb színház lenne Budapestén, de az legalább művészetet adna és magyarságot és nem lenne rá szükség, vagy ürügy, hogy jiddiseket importáljunk a magyar színházi válság gyógyítására.